

Sprawozdanie z XXXVI Letniej Szkoły Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej

Generacja antropocenu; co pedagogika i edukacja może/powinna/musi robić, by nie zostawić świata takim, jaki jest?

10–15 września 2023 roku, Kielce – Mąchocice Kapitulne, Maślów k. Kielc

Report of the XXXVI Summer School of Young Pedagogists
named after Maria Dudzikowa

DOI 10.25951/12977

W dniach od 10 do 15 września 2023 roku¹ w malowniczej okolicy sprzyjającej naukowej refleksji, znajdującej się w samym sercu Gór Świętokrzyskich, odbyła się XXXVI Letnia Szkoła Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej. Po raz pierwszy pod zmienioną nazwą Letnia Szkoła Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej (do roku 2022 funkcjonowała pod nazwą Letnia Szkoła Młodych Pedagogów im. Marii Dudzikowej). Wydarzenie zorganizowane zostało tradycyjnie przez Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk, któremu przewodniczy prof. dr hab. Agnieszka Cybał-Michalska. Zaszczętną rolę gospodarza XXXVI LSMPiP pełnił w tym roku Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego na czele z Panią Dziekan dr hab. Mariolą Wojciechowską, prof. UJK. Kierownictwo naukowe sprawowały Kierowniczki LSMPiP: prof. dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak oraz dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ. Sekretarzami XXXVI LSMPiP byli: dr Bartłomiej Kotowski (Prezydent Forum Młodych

¹ 10 września po godzinie 16.00 do Hotelu Ameliówka zaczęli przyjeżdżać uczestnicy XXXVI Letniej Szkoły Młodych Pedagogów i Pedagożek (LSMPiP) wraz z przedstawicielami gospodarzy, komitetu organizacyjnego i Prezydencji LSMPiP dr Justyną Miko-Giedyk, dr Karoliną Wiśniewską, dr Bartłomiejem Kotowskim, a jako pierwsze przybyły kierowniczki LSMPiP prof. dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak oraz dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ. Po południu odbyły się pierwsze spotkania szkolników z Mistrzami, Kierownictwem szkoły oraz Samorządem LSMPiP.

Pedagogów przy KNP PAN kadencji 2022/2023) oraz dr Justyna Miko-Giedyk i dr Karolina Wiśniewska.

Tegoroczna LSMPiP odbyła się na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, przy ul. Krakowskiej 11, oraz w Hotelu Ameliówka w Mąchocicach Kapitulnych (ul. Bohdana Kosińskiego 2, 26-001 Masłów k. Kielc).

Celem Letniej Szkoły od zawsze jest wspieranie i stymulowanie rozwoju naukowego młodych pedagożek i pedagogów, w ramach którego tworzone są możliwości do uzupełniania oraz pogłębiania wiedzy, wzbogacania warsztatu badawczego uczestników, a także okazje do debiutów naukowych oraz promowania interesujących koncepcji i odkryć.

Zajęcia w ramach Letniej Szkoły odbywały się w formach wykładów, dyskusji panelowych, warsztatów i prezentacji naukowych zaproszonych gości (autorytetów w dziedzinie nauk humanistycznych i społecznych), a także rozmów i konsultacji z profesorami, problemowych seminariów, wystąpień, prezentacji dorobku młodej kadry pedagogicznej.

Specyfikę tegorocznej szkoły zawarto w temacie: *Generacja antropocenu; co pedagogika i edukacja może/powinna/musi robić, by nie zostawiać świata takim, jaki jest?* Przedmiotem dyskusji była refleksja nad przejawami i konsekwencjami antropocenu – epoki w dziejach planety, w której czas geologiczny przeplata się z historią ludzkości. Epoki, w której działalność człowieka wpływa na procesy biologiczne, fizyczne i chemiczne, zachodzące na Ziemi, a także w której ludzie oddziałują trwale na ekologiczne, społeczno-polityczne, gospodarcze, jak również intelektualne, emocjonalne i etyczne warunki ludzkiego i nie-ludzkiego bytowania. Antropocen pojmowany jest jako epoka człowieka, w której to właśnie człowiek stał się czynnikiem geologicznym. Warto zauważyć, że ludzkość stanowi siłę geologiczną przekształcającą Ziemię, jej wnętrze, a także powierzchnię, równorzędnie z epokami lodowcowymi i ruchami płyt tektonicznych. Wielowymiarowość i złożoność tego wpływu i jego skutków kreśli zadania i zobowiązania wobec powszechnej edukacji. W tej sytuacji niezbędne jest otwarcie pedagogiki na to, jak go badać, opisywać, wyjaśniać i reagować na niego przez wzmacnianie/ograniczanie aktywności i interwencji człowieka, aby odwołać się do teraźniejszości, a także zaprojektować kierunki zmian w przyszłości, z jednej strony spowodowane zaawansowanym rozwojem technologicznym oraz ekspansjonistycznymi działaniami ludzi (w tym wojny), a z drugiej strony dbałością o zachowanie równowagi i dobrostanu życia na planecie i we wszechświecie (Czerepaniak-Walczak, Bochno 2023).

Planeta oraz jej bliższe i dalekie otoczenie to miejsce aktywności nowych „mieszkańców” – *more-than-human*, nie tylko ludzi i całego ekosystemu, ale także podmiotów cyfrowo-technologicznych, w tym awatarów w metawersum, robotów społecznych oraz innych bytów materialnych i niematerialnych (w tym SI). Ich obecność i aktywność zapowiada nową epokę w dziejach Ziemi – postantropocen. Wymaga to od człowieka stawiania pytań i poszukiwania odpowiedzi na pytania o to, jakie intelektualne, emocjonalne i etyczne wyzwania i zobowiązania stoją przed pedagogiką jako nauką społeczną i humanistyczną oraz przed powszechną edukacją. Zobowiązaniem i udziałem pedagogów/pedagożek podczas LSMPiP była refleksja nad wspieraniem rozumienia skutków codziennego życia ludzi w epoce antropocenu. Celem było wzbudzenie pytań wśród młodych badaczek i badaczy i poszukiwanie odpowiedzi, które będą stanowić źródło krytycznej świadomości i zrównoważonej obecności człowieka na Ziemi, podstawą nowych form transformacyjnej i transdyscyplinarnej edukacji.

Podjęta w 2023 roku problematyka koncentrowała się na społecznych i humanistycznych wyzwaniach pedagogiki i edukacji, które wymagały wysokich kompetencji krytycznych, jak również odporności na pokusę uproszczeń. Uszczegóławiała się ona w kontekście różnych teorii naukowych oraz przykładów praktyk pedagogicznych, a także w poszukiwaniu odpowiedzi na pytania:

- Jakie perspektywy metodologiczne są/mogą być użyteczne: co i jak warto/należy badać?
- Jak analizować, interpretować i opisywać fakty, zjawiska i procesy społeczne i edukacyjne dziejące się w epoce antropocenu?
- Jakie instrumentarium pojęciowe może być potrzebne do opisu tych zjawisk z punktu widzenia nauk o edukacji? (Czerepaniak-Walczak, Bochno 2023).

Tegoroczna Letnia Szkoła Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej miała charakter międzynarodowy. W obradach w dniu 11 września 2023 roku brało udział 14 doktorantów z Ukrainy – za pośrednictwem transmisji online. Ponadto wśród uczestników i profesorów biorących udział w LSMPiP były osoby z Ukrainy. Dzięki stypendium ufundowanemu przez prof. dr hab. Marię Czerepaniak-Walczak w LSMPiP brała udział studentka studiów doktoranckich w Instytucie Edukacji Pedagogicznej i Edukacji Dorosłych im. Ivana Ziaziuna Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy.

Ceremonia otwarcia XXXVI LSMPiP im. Marii Dudzikowej odbyła się 11 września 2023 w Auli im. ks. Stanisława Konarskiego na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Uroczystość zgromadziła nie tylko uczestników LSMPiP, ale także liczne grono pracowni-

ków naukowo-dydaktycznych Wydziału Pedagogiki i Psychologii UJK, w tym Instytutu Pedagogiki oraz zaproszonych gości, lokalne media (TVP3 Kielce, Telewizja Świętokrzyska, Uniwersyteckie Centrum Mediów UJK, Radio Kielce, Radio eM) oraz sponsorów².

Uczestników i uczestniczki Szkoły powitała Dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii UJK w Kielcach dr hab. Mariola Wojciechowska, prof. UJK. W swoim wystąpieniu podkreśliła znaczenie i wieloletnie tradycje Szkoły oraz jej rangę naukową, a także zwróciła uwagę na istotną problematykę antropocenu, której poświęcona została tematyka tegorocznej LSMPiP.

Następnie przemówienia wygłosili JM Rektor UJK prof. dr hab. Stanisław Głuszek oraz Dyrektor instytutu Pedagogiki UJK w Kielcach dr hab. Paulina Forma, prof. UJK.

Uroczystego otwarcia tegorocznej XXXVI LSMPiP w imieniu organizatorów dokonała przewodnicząca Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk, Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – prof. dr hab. Agnieszka Cybał-Michalska, która w swoim wystąpieniu przekazała słowa podziękowania, wdzięczności dla gospodarzy tegorocznej LSMPiP – Wydziału Pedagogiki i Psychologii UJK w Kielcach.

Po uroczystym otwarciu LSMPiP głos zabrały kierowniczkę Szkoły prof. dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak i dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ, które w swoim przemówieniu nawiązały do historii i tradycji Szkoły, jej symboliki i rytuałów. Wspomniały również o formach uczestnictwa, Patronce Szkoły oraz o Mistrzach.

Po oficjalnym otwarciu LSMPiP uczestnicy Szkoły wysłuchali dwóch wykładów inauguracyjnych pt. „Relacja człowiek – środowisko w geologicznym antropocenie”, który wygłosiła prof. dr hab. Agnieszka Gałuszka oraz „Edukacja w cieniu antropocenu: jak zmieniać panikę w nadzieję i odwagę”, który wygłosił prof. dr hab. Ryszard Maciej Łukaszewicz.

Wieloletnią tradycją LSMPiP jest przekazywanie insygniów kolejnym gospodarzom, co ukazuje trwałość i współpracę naukową oraz organizacyjną. Insygnia są nieodzownym elementem symbolicznym, który wpisał się już na stałe w tradycję Szkoły. W roku 2024 rolę gospodarza LSMPiP będzie pełnić Wydział Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego. Symbolizująca władzę i sprawne zarządzanie batuta – „pałeczka dyrygenta” – trafiła w ręce Dziekan dr hab. Aliny Wróbel, prof. UŁ oraz Prodziekan dr hab. Moniki Kin-Wiśniewskiej,

² Tego dnia w wydarzeniu uczestniczyło około 80 osób, a także 16 uczestników z Kijowa w trybie online. W samej zaś LSMPiP brało udział stacjonarnie 34 szkolników, w tym 1 osoba z Ukrainy oraz 16 Mistrzów.

prof. UŁ. Przekazała ją Dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii dr hab. Mariola Wojciechowska, prof. UJK, wypowiadając sentencję: „Niech otworzą się serca, kiesy i kasy dla dobra nauki”. Drugie insygnium Szkoły, jakim jest „Kociąka”, symbol gospodarności, dobrego planowania i roztropności, atrybut sekretarza Szkoły, przekazali dr Bartłomiej Kotowski, dr Justyna Miko-Giedyk i dr Karolina Wiśniewska na ręce przyszłorocznego sekretarza Szkoły dr Joanny Szewczyk-Kowalczyk, wypowiadając przy tym tradycyjne słowa: „Niech się twórczo miesza”.

Po uroczystym przekazaniu insygniów nastąpiło wręczenie przez Kierowniczki Szkoły dyplomów „Strzał w 10”, które stanowią swoiste wyróżnienie dla osób związanych z LSMPiP. W tym roku otrzymali je: dr hab. Maksymilian Chutorański za bycie ze Szkołą od magistra do samodzielnego pracownika naukowego, a także dr Colette Szczepaniak i dr Karol Motyl za pracę na rzecz popularyzacji Szkoły w mediach społecznościowych.

Po inauguracji uczestnicy LSMPiP wraz z Mistrzami udali się na spacer do Rezerwatu Geologicznego Kadzielnia w Kielcach, który to spacer był połączony z konsultacjami. Wydział Pedagogiki i Psychologii UJK w Kielcach położony jest zaledwie kilka kroków od Kadzielni³. Spacer prowadziła licencjonowana przewodniczka turystyczna, która przybliżyła uczestnikom szkoły osobliwości Kadzielni, osadzając je w kontekście antropocenu. Po godzinnym spacerze uczestnicy wrócili na teren Wydziału Pedagogiki i Psychologii UJK w Kielcach, skąd udali się autokarem do hotelu Ameliówka, położnego w malowniczej okolicy Kielc u podnóża Gór Świętokrzyskich.

Kolejnym elementem Szkoły, zaplanowanym na wieczór 11 września 2023, był wieczór integracyjny „Poznajmy się bliżej” prowadzony przez Prezydencję LSMPiP 2023. Uczestnicy i uczestniczki opowiadali o sobie, przybliżali swoje ośrodki naukowe oraz omawiali własne kierunki i plany badawcze. Wieloletni uczestnicy odwoływali się do zmian, jakie zaszły w ich aktywnościach badawczych i naukowych. Podczas wieczoru przekazano wszystkim uczestnikom LSMPiP prezenty, czyli albumy o historii Kielc i Gór Świętokrzyskich, a także upominki pozyskane od wydawnictw. Potem wszyscy zgromadzili się przy kronikach LSMPiP – dwóch opasłych księgach dokumentujących wszystkie lata funkcjonowania Szkoły.

³ Kadzielnia (295 m n.p.m.) to jedno ze wzgórz Pasma Kadzielniańskiego, którego historia sięga nawet 360 milionów lat, a nazwa pochodzi prawdopodobnie od rosnącego w tym rejonie jałowca wykorzystywanego do produkcji kadzideł. Kadzielnia stanowi największe skupisko 25 jaskiń na Kielecczyźnie.

Ostatnim punktem tego dnia było wieczorne spotkanie Młodych („Samorząd LSMPiP uaktywnia się”) oraz Mistrzyń i Mistrzów („Rada pedagogiczna”).

Kolejne dni LSMPiP upływały w intensywnej atmosferze pracy naukowej, pracy twórczej, dyskusji, refleksji i wymiany doświadczeń. Było to możliwe dzięki przewidzianym przez kierowniczkę Szkoły zajęciom realizowanym w formule charakterystycznej dla LSMPiP. Mistrzowie po zakończeniu swoich wykładów i seminariów otrzymywali w podziękowaniu figurki świętokrzyskiej Baby Jagi w nawiązaniu do symboli miejsca, w którym odbywała się w 2023 roku Szkoła, czyli Gór Świętokrzyskich⁴. Przy wręczaniu figurki sekretarze XXXVI LSMPiP dziękowali za przyjęcie zaproszenia do udziału w LSMPiP oraz przeprowadzenie zajęć, zaznaczając przy tym, że „im brzydsza Baba Jaga, tym więcej szczęścia w miejscu, w którym się znajduje”⁵.

Każdy dzień Szkoły rozpoczynał się tradycyjnie „Poranną kawą”, czyli konsultacjami uczestników z kierowniczkami. We wtorek, 12 września, kolejny dzień Szkoły rozpoczęto wykładem dr. hab. Maksymiliana Chutorańskiego, który opowiedział o „Motywie pedagogicznym w antropocenie”. Następnie odbyła się tzw. „Giełda (p)różności” – czyli wystąpienia uczestników Szkoły, którzy prezentowali swoje projekty badawcze, dzielili się obawami odnoszącymi się do perspektyw teoretycznych i metodologicznych, omawiali wyniki badań własnych. Ta forma pracy podczas tegorocznej Szkoły odbyła się kilka razy, a łącznie w ramach „Giełdy (p)różności” wystąpiło 16 uczestników. Tego samego dnia uczestnicy Szkoły wysłuchali wykładu prof. dr. hab. Marka Konopczyńskiego pod tytułem „Mity, półprawdy i prawdy w wychowaniu i resocjali-

⁴ Góry Świętokrzyskie stanowią stosunkowo niski łańcuch górski, który znajduje się w południowo-wschodniej części Polski (Łysica – 614 m n.p.m., Łysa Góra – 595 m n.p.m.). Góry słyną z legend o Babie Jadze i sabatach czarownic.

⁵ Czarownica, wieszczka, ale też znachorka – jej wizerunek stał się nieodłącznym symbolem regionu Kielecczyny i Gór Świętokrzyskich i trwa do dziś. W tradycji ludowej postać Baby Jagi ukształtowała się pod wpływem legend o pogańskiej przeszłości Łysca, a także o odbywających się tam sabatach, czyli zlotach czarownic. Sam wizerunek Baby Jagi sięga średniowiecza i przyjmuje się, że wywodzi się on z kręgu wierzeń antycznych, celtyckich czy germańskich. Świętokrzyska Baba Jaga lata na miotle, czyli najlepszym dla niej środku transportu, bowiem miotłę uznawano za symboliczny przedmiot związany z oczyszczaniem czy wypędzaniem złych mocy. Różni się więc od swoich poprzedniczek, które latały początkowo na zwierzętach lub elementach płotów czy żerdziach. Legendy i podania ludowe związane z Babą Jagą na ziemi świętokrzyskiej sięgają XV wieku i ściśle nawiązują do pogańskiej tradycji związanej z Łysą Górą (dawniej wierzono, że na Gołoborzu odbywały się sabaty czarownic). Co ciekawe, współcześnie Baba Jaga odziana jest w świętokrzyski strój ludowy, czyli czarno-czerwona zapaskę.

zacji w kontekście kryzysu zmiany paradygmatycznej w naukach społecznych” oraz wzięli udział w warsztacie dr. hab. Małgorzaty Kamińskiej, prof. SWPW, dotyczącym pedagogicznego słownika (post)antropocenu. Ostatni warsztat („warsztat pisarstwa naukowego”) tego dnia poświęcony był temu, „jak napisać o antropocenie nie tylko do «Parezi»?”, a przygotowali go prof. dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak, dr hab. Alicja Korzeniecka-Bondar, prof. UwB, dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ, a także Zespół Czasopisma Forum Młodych Pedagogów „Parezia” (dr hab. Maksymilian Chutorański, dr Katarzyna Szorc).

Dzień zakończono grillem, podczas którego odbywały się konsultacje uczestników Szkoły. Kulturalną atrakcją tego wieczoru był występ świętokrzyskiej Baby Jagi, która „przyleciała” na swojej brzoźowej miotle do uczestników Szkoły prosto z Łysej Góry. W rolę Baby Jaki wcieliła się przewodniczka PTTK, która przebrana w regionalny strój Baby Jagi prowadziła „bajania” oraz przybliżyła uczestnikom osobliwości regionu świętokrzyskiego, jego kultury, tradycji i symboliki.

Kolejny dzień szkoły rozpoczął się tradycyjnie od konsultacji z kierowniczkami Szkoły. Następnie wykład połączony z dyskusją poprowadzili Marzena Okła-Drewnowicz („Od transferu do systemu społecznego”) oraz prof. dr hab. Zenon Gajdzica („Antropocen klimatu wokół szkoły – jak «złe i dobre idee» współkreują niepowodzenia edukacji włączającej”).

Po tej części szkolnicy udali się na wycieczkę do dworku Stefana Żeromskiego – Centrum Edukacji i Kultury „Szklany Dom” w Ciekotach. Większość z uczestników dotarła tam autokarem, ale byli i tacy, którzy pokonali tę niewielką odległość z hotelu do Ciekot spacerem. Oprócz doznań duchowych, estetycznych, kulturalnych i intelektualnych pobyt w Ciekotach zapewnił doznania smakowe, a to za sprawą wypieków regionalnych, które dla uczestników XXXVI LSMPiP zorganizował wójt Gminy Masłów Pan Tomasz Lato wraz z dyrektorem Wojciechem Purtakiem oraz panią Marzeną Biskupską. Warto dodać, że cała wycieczka była inicjatywą Pana Wójta Tomasza Lato.

Po powrocie Dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii UJK dr hab. Mariola Wojciechowska, prof. UJK poprowadziła seminarium na temat „Zachwianie hierarchii wartości w antropocenie i jego przejawy w życiu młodzieży”. Następnie odbył się wykład dr. hab. Radosława Rybkowskiego, prof. UJ, dotyczący „Uniwersytetu na drodze zagłady. Dlaczego tak trudno przekonać się do antropocenu”. W kolejnej części dnia uczestnicy wzięli udział w „Klimatycznym warsztacie teatralnym” przeprowadzonym przed dr. Aleksandra Cywińskiego. Szkolnicy uczestniczyli też w spotkaniach z Mistrzami i Mistrzyniami. Dzień zakończyło spotkanie Samorządu z Młodymi oraz tradycyjnie „Młodych z Młodymi”.

Podczas piątego dnia LSMPiP (14 września 2023) uczestnicy mogli wysłuchać m.in. wykładu połączonego z dyskusją – „Nierówności cyfrowe młodych ludzi – jak zmienia się to zjawisko” – dr. hab. Jacka Pyżalskiego, prof. UAM, a także wziąć udział w debacie „Nierówności i antropocen” przeprowadzonej przed dr Anetę Makowską. Przedostatni dzień LSMPiP zwieńczyła tradycyjna uroczysta kolacja, którą rozpoczęła swoim przemówieniem dr hab. Mariola Wojeciachowska, prof. UJK. Następnie głos zabrały prof. dr hab. Maria Czepepianiak-Walczak i dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ. Przy dźwiękach muzyki zaserwowano uczestnikom szkoły lokalne specjały. Kolacja przeplatana była wspomnieniami uczestników poprzednich szkół, dyskusjami naukowymi oraz towarzyskimi. Podczas niej miało miejsce wręczenie dyplomów ukończenia XXXVI LSMPiP im. Marii Dudzikowej oraz rozstrzygnięcie konkursów.

Osobom najbardziej aktywnym w dyskusjach wręczono dyplomy w kategoriach „Twórczy Szum” i „Twórczy Szumek”. W kategorii „Twórczy Szum” wyróżnienie otrzymała mgr Hanna Krocak, a w kategorii „Twórczy Szumek” dr Agnieszka Kozłowska oraz mgr Jacek Jarosz. Natomiast Nagrody Auditorium za najlepsze wystąpienia podczas „Giełdy (p)różności” w kategorii doktor/doktora otrzymała dr Ewelina Konieczna za wystąpienie: „Czy dzieci obawiają się zmian klimatycznych?”, a wyróżnienie zostało przyznane dr Colette Szczepianiak za wystąpienie: „Jak w antropocenie «radzono sobie» z kobietami, a jak kobiety radzą sobie w antropocenie? Herstorie”, dr Agnieszce Kozłowskiej za wystąpienie: „Edukacja ekologiczna w podstawie programowej w dobie antropocenu: szkoły ponadpodstawowe”, dr Oksanie Ivanowej za wykład: „Związek między destrukcyjnym wpływem wojny na ekosystem Ukrainy a rezylencją jednostki w warunkach wojny” oraz dr Karolowi Motylowi za wystąpienie: „Antropocen: «egocen» czy «allocen»? Szkic aksjologiczny faktycznych dawców szpiku kostnego”. Z kolei w kategorii magister/magistra nagrodę za najlepsze wystąpienie otrzymała mgr Joanna Antosik za wystąpienie: „Problem kryzysu ekologicznego w procesie kształcenia w ruchu Budzącej się Szkoły”, a wyróżnienie w tej kategorii zdobył mgr Krzysztof Kasperek za wystąpienie: „O znaczeniu doświadczeń samorządowych w edukacji w niezostawianiu świata takim, jaki jest”.

Podczas tego wieczoru odbyła się również tradycyjna „Fraszkołimerykajada” oraz pokaz memów przygotowanych przez szkolników, które wzbudziły radość i entuzjazm. Tego wieczoru zaprezentował się również reaktywowany po kilkuletniej przerwie kabaret „Beche-co?”, w sztuce poświęconej antropoceniowi. Miłym akcentem były podziękowania i upominki od całej społeczności szkolnej XXXVI LSMPiP dla Sekretarzy tegorocznej Szkoły.

Ostatni dzień XXXVI LSMPiP zamknęły wykłady Daniela Dziedzica na temat „Roli OZE w antropocenie”, oraz Mistrzyń LSMPiP prof. dr hab. Marii Czerepaniak-Walczak i dr hab. Ewy Bochno pt. „Strategie badań społecznych i humanistycznych nad przejawami i konsekwencjami «czynienia sobie Ziemi poddaną» – implikacje wyników badań”. Ostatnim elementem LSMPiP 2023 było podsumowanie i zamknięcie Szkoły przez Kierowniczkę oraz czas wymiany numerów telefonów, adresów mailowych, deklaracji spotkań za rok w Łodzi. Po lunchu uczestniczki i uczestnicy XXXVI Letniej Szkoły Młodych Pedagogów im. Marii Dudzikowej udali się w podróż powrotną, do swoich domów.

XXXVI Letnia Szkoła Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej pozostanie zapamiętana jako pierwsza pod zmienioną nazwą zawierającą faminatyw „pedagożek”, a także jako pierwsza w formule online dla uczestników z Kijowa. Przede wszystkim jednak XXXVI LSMPiP zapisze się w historii Szkoły, jak i na łamach jej kronik, jako wydarzenie promujące rozwój i dialog naukowy o charakterze międzynarodowym, wartości humanistyczne, wspólnotę szkolników, którym przyświeca hasło powtarzane przez Patronkę LSMPiP, profesor Marię Dudzikową: „współ w zespół!”, a także przesłanie Kierowniczek Szkoły: „szkoła trwa cały rok” – czego przejawem jest chociażby prowadzenie grupy dyskusyjnej „Intelektualnie i towarzysko – Letnia Szkoła Młodych Pedagogów” w mediach społecznościowych oraz profilu na Facebooku „Letnia Szkoła Młodych Pedagogów i Pedagożek”.

BIBLIOGRAFIA

- Czerepaniak-Walczak M., Bochno E. (2023), *Komunikat XXXVI Letniej Szkoły Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej*, <https://wpp.ujk.edu.pl/home/xxxvi-letnia-szkola-mlodych-pedagogow-i-pedagozek-im-marii-dudzikowej/> (data dostępu: 21.09.2023).

STRESZCZENIE:

W dniach 10–15 września 2023 roku odbyła się XXXVI Letnia Szkoła Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej w Górach Świętokrzyskich. Wydarzenie było zorganizowane przez Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk i zostało objęte patronatem prof. dr hab. Agnieszki Cybał-Michalskiej. Gospodarzem Szkoły był Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Celem Szkoły jest wspieranie młodych pedagogów w rozwoju naukowym i poszerzaniu wiedzy. Program obejmował wykłady, dyskusje, warsztaty oraz prezen-

tacje naukowych autorytetów w dziedzinie nauk humanistycznych i społecznych. Tematem przewodnim była „Generacja antropocenu” i rola pedagogiki w kształtowaniu przyszłości planety. Szkoła zachęcała do refleksji nad skutkami antropocenu i roli pedagogiki w jego zrozumieniu.

SŁOWA KLUCZOWE: letnia szkoła młodych pedagogów, antropocen, generacja antropocenu

SUMMARY

On September 10-15, 2023, the 36th Summer School for Young Educators took place. Maria Dudzikowa in the Świętokrzyskie Mountains. The event was organized by the Committee of Pedagogical Sciences of the Polish Academy of Sciences and was under the patronage of prof. Ph.D. Agnieszka Cybal-Michalska. The school was hosted by the Faculty of Pedagogy and Psychology of the Jan Kochanowski University in Kielce. The aim of the school is to support young teachers in their scientific development and expansion of knowledge. The program included lectures, discussions, workshops and presentations by scientific authorities in the field of humanities and social sciences. The main topic was “The Anthropocene Generation” and the role of pedagogy in shaping the future of the planet. The school encouraged reflection on the effects of the Anthropocene and the role of pedagogy in understanding it.

KEYWORDS: summer school for young educators, anthropocene, anthropocene generation

KAROLINA WIŚNIEWSKA – Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
JUSTYNA MIKO-GIEDYK – Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
BARTŁOMIEJ KOTOWSKI – Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Pedagogika / Pedagogy

Przysłano do redakcji / Received: 26.09.2023

Data akceptacji do publikacji / Accepted: 15.12.2023